

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ ШКІЛ В УСРР У 1921-1929 РР.

Для залучення додаткових джерел фінансування професійно–технічних шкіл промислового профілю уряд впроваджував ряд державних заходів, серед яких можна назвати такі заходи, як проведення пропагандистської кампанії серед населення з метою добровільного надходження грошей на освітні справи, впровадження одноразових зборів грошей, введення принципу “самоокупності” та госпрозрахунку тощо.

Дуже велику користь в плані покращення матеріального стану українських індустріально–технічних шкіл стало введення “освітнього податку” на підприємствах республіки. В головному збірнику документів, що регулював питання освіти в УСРР “Кодексі законів про народну освіту УСРР” вже на початку 1920-х рр.. це питання було законодавчо оформлене. В параграфах 75 та 76 цього кодексу зазначалося:

“§75. Для посилення державних асигнувань, забезпечення культурно-освітніми установами робітників, службовців (та їх дітей) промислових і торгівельних підприємств, устанавлюється з цих підприємств незалежно від того кому вони належать, - державі, громадянським установам чи приватним особам – спеціальні внески в розмірі від 5 до 10 відсотків від усієї суми заробітної плати, яка виплачується на даному підприємстві.

§76. В рахунок вказаних вище внесків зараховуються всі витрати підприємств, які зроблені ними на основі угод з органами Наркомосвіти, культурно–освітні заклади, які прикріплені до даного підприємства, або обслуговують його”

З огляду на складне економічне становище країни підприємства не могли регулярно та в повному обсязі фінансувати освітні потреби, які були закріплені законодавчо. Та й сума від 5 до 10 відсотків, від всієї заробітної плати була занадто велика для підприємств, що створювалися майже на голому місці. Заводи та фабрики не могли і не бажали витратити кошти, які були конче потрібні для закупки нового промислового устаткування,

відновлення конвеєрів, виплати заробітної платні робітникам промислових закладів тощо.

Великі прибуткові промислові підприємства центральної та південно–східної частини України мали більше можливостей допомагати навчальним закладам, тому індустріально–технічні школи Катеринославщини, Харківщини, Донеччини, Одещини були краще забезпечені фінансово ніж школи західних регіонів України. І не дивно, що при порівнянні промислових технічних шкіл різних губерній України, виявляється, що кількість шкіл східних регіонів України перебільшує кількість шкіл західної частини УСРР. Втім, це пояснюється, також особливостями територіального розвитку України, в традиційно аграрних округах Західної України переважали сільськогосподарські професійні школи.

За особливим рішенням ВУЦВК та Раднаркому УСРР від 20 травня 1929 року професійно – технічній освіті, в першу чергу індустріальній повинні були відраховуватися кошти зі спеціальних державних фондів. Постанова українського уряду мала назву – “Про порядок утворення і використання республіканського фонду на потреби професійно–технічної освіти”. В цьому документі зазначалося, що “...Щоб забезпечити дальший розвиток професійно – технічної освіти в УСРР Рада Народних Комісарів України постановила: 1. Щороку з видаткової частини держбюджету УСРР, понад суми що їх асигнується за кошторисом Народного Комісаріату Освіти на ... професійно–технічну освіту, передбачати у зазначеному кошторисі спеціальний республіканський фонд на потреби професійно–технічної освіти.

До цього фонду залічується 3 % відрахування від прибутків державних підприємств республіканського та місцевого значення і змішаних промислових акціонерних товариств, а так само від такого самого загальнодержавного фонду.

...3. Розподіл сум фонду між окремими школами погоджує Народний Комісаріат Освіти з Вищою Радою Народного Господарства (ВРНГ),

Народним Комісаріатом Фінансів та Всеукраїнською Радою Професійних Спілок (ВРПС)” [2, с. 291–292].

Нажаль, згадані фонди не змогли в повній мірі фінансувати українські професійно–технічні школи промислового спрямування, оскільки в тому ж 1929 році активізувався процес уніфікації освітніх систем у СРСР, і навчальні заклади індустріального профілю України були перебудовані за зразком російських.

Фінансування індустріально–технічних професійних шкіл УСРР з державного бюджету завжди було недостатнім, тому уряд дозволяв школам заробляти кошти власними силами. 14 жовтня 1921 року українське республіканське керівництво приймає постанову “Про заходи для покращення постачання шкіл та інших освітніх закладів”. Нею дозволялося для додаткового залучення коштів на утримання закладів освіти, організовувати при навчальних установах майстерні, виробничі цехи та інші промислові підрозділи, в яких могли працювати як учні, так і приватні особи, кооперативи та інші суб’єкти господарювання.